

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (RP 61/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet (distanskontakt)
- regeringssekreterare Marko Leimio, social- och hälsovårdsministeriet (distanskontakt).

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Folkpensionsanstalten
- Finlands näringsliv rf
- Akava ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Työttömien Keskusjärjestö ry
- Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf
- Arbetslöshetskassan för offentliga sektorn och välfärdsområdena, Byggbranschens arbetslöshetskassa, Elbranschernas arbetslöshetskassa och Industrins arbetslöshetskassa.

Inget yttrande av

- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin.

De temporära ändringarna syftar till att i vissa situationer förenkla bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa och på så sätt minska den arbetsmängd som behandlingen av förmånsansök-

Betänkande ShUB 7/2020 rd

ningar medför. De föreslagna ändringarna gäller jämkning av arbetslöshetsförmåner i vissa situationer, särskilda villkor för arbetsmarknadsstöd och förutsättningar för utbetalning av arbetslöshetsförmånen utan beslut. En arbetslöshetsförmån kan temporärt på basis av en ansökan betalas ut i förskott för högst sex månader.

På detta sätt kan genomförandet underlättas och behandlingen av ärendet påskyndas i en situation där antalet ansökningar ökar kraftigt på grund av covid-19-epidemin.

Propositionen hänför sig till den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 oktober 2020. Undantagen från behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd och från tillämpningen av partiellt arbetsmarknadsstöd ska dock inte tillämpas på ansökningsperioder som börjar efter den 31 augusti 2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Coronavirusepidemin och åtgärderna för att begränsa den har mycket snabbt och kraftigt minskat den ekonomiska aktiviteten och därmed försämrat företagens finansiella ställning och ekonomiska verksamhetsförutsättningar. Det har på kort tid lett till såväl ökad arbetslöshet som permitteringar både i företag och i kommuner.

Enligt arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten kan det på grund av det stora antalet ansökningar förekomma dröjsmål i verkställigheten av utkomstskyddet för arbetslösa, vilket leder till fler ansökningar om allmänt bostadsbidrag och utkomststöd. Riksdagen förutsatte i sitt svar (RSv 32/2020 rd) på propositionen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor (RP 38/2020 rd — ShUB 5/2020 rd) att regeringen omedelbart utreder hur behandlingen av utkomstskyddsförmåner kan göras smidigare och säkerställer att arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten kan verkställa förmånerna på så sätt att förmånerna kan betalas ut med en gång. I samband med den andra tilläggsbudgeten för 2020 godkände riksdagen ett tillägg på 41 miljoner euro till Folkpensionsanstalten och 20 miljoner euro till arbetslöshetskassorna för att trygga förmånsbehandlingen under den exceptionella situation som covid-19-viruset orsakat.

Syftet med propositionen är att göra behandlingen av ansökningar om arbetslöshetsförmåner smidigare vid Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna. Enligt propositionsmotiven ska Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna minska på sådana arbetsmoment som inte är motiverade under den snabba och betydande ökningen av antalet permitterade och arbetslösa i samband med epidemin. Det gäller i synnerhet de ändringar som föreslås i arbetsmarknadsstödet. Målet är också att de som ansöker om arbetslöshetsförmån snabbare än för närvarande och vid behov också för längre tid än hittills ska beviljas utkomstskydd för arbetslösa. Därigenom minskar behovet att ansöka om utkomststöd.

Betänkande ShUB 7/2020 rd

I propositionen föreslås temporära ändringar i beloppen på arbetslöshetsförmånerna i syfte att förenkla och förtydliga bestämmelserna och på så sätt minska den arbetsmängd som behandlingen av förmånsansökningar kräver och behovet av rådgivning. Ändringarna bedöms göra det lättare att sätta in mer personalresurser uttryckligen på utbetalning av förmåner.

Vid jämkning av arbetslöshetsförmånen i samband med inkomst av företagsverksamhet föreslås det i propositionen att inkomsterna av företagsverksamheten ska uppskattas på basis av den sökandes egen anmälan. Dessutom föreslås ett temporärt undantag från tillämpningen av så kallad kalkylerad inkomst och särskild jämkningsperiod vid jämkning av en arbetslöshetsförmån. Regeringen föreslår också att behovsprövningen för arbetsmarknadsstöd samt det partiella arbetsmarknadsstödet slopas temporärt. Dessutom föreslås det att en arbetslöshetsförmån temporärt och på basis av en ansökan ska kunna betalas ut i förskott för högst sex månader. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringar.

Under beredningen har också förfarandet med en väntetid för arbetsmarknadsstöd bedömts i ett läge där antalet ansökningar om arbetsmarknadsstöd ökar kraftigt. Folkpensionsanstalten har bedömt att ett temporärt undantag från fastställande av väntetid minskar det manuella arbetet vid behandlingen av ansökningar. Vid beredningen ansågs det inte ändamålsenligt att genomföra ändringen. Även ett temporärt slopande av väntetiden kan leda till en kraftig ökning av ansökningarna om arbetsmarknadsstöd och därmed en ökning av utgifterna för arbetsmarknadsstöd i en situation där antalet ansökningar om arbetsmarknadsstöd även annars förväntas öka (RP, s. 23).

Enligt ett yttrande från Folkpensionsanstalten ger de lättnader som görs vid jämkning enligt 2 § 1 punkten i lagförslaget inte tillräcklig nytta för verkställandet om det inte samtidigt införs en temporär lindring av den nämnda väntetiden för arbetsmarknadsstöd. Enligt arbetslöshetskassornas samorganisation motsvarar ändringen av jämkningsförfarandet arbetslöshetskassornas önskemål om hur bestämmelserna om jämkning bör utvecklas, men det är bättre att ändringarna görs bestående efter noggrann beredning. Enligt inkommen utredning minskar lagförslaget förmånshandläggarnas manuella arbete i vissa särskilda situationer där det också föreligger stor risk för misslag. Utskottet föreslår därför att 2 § godkänns utan ändringar.

Folkpensionsanstalten anser i sitt yttrande att det temporära slopandet av behovsprövning och partiellt arbetsmarknadsstöd enligt 3 och 4 § i lagförslaget inte minskar utan snarare ökar Folkpensionsanstaltens arbetsbörda. Utskottet föreslår därför att 3 och 4 § stryks ur lagförslaget och att ikraftträdandebestämmelsen i den föreslagna 6 § och paragrafnumreringen ändras på grund av det.

Utskottet anser det fortsatt vara viktigt att verkställigheten av utkomstskyddet för arbetslösa görs smidigare och snabbare, bland annat genom att utreda hur uppgifterna i inkomstregistret kan utnyttjas bättre än i nuläget.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Betänkande ShUB 7/2020 rd

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 61/2020 rd med ändringar. (*Utskottets ändringsförslag*).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Denna lag innehåller bestämmelser om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) på grund av en mycket utbredd covid-19-epidemi.

2 §

Jämkning av arbetslöshetsförmåner

Med avvikelse från 4 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

- 1) ska vid jämkning av inkomst inte 4 kap. 2 § 4 mom. eller 4 § 2 mom. tillämpas vid jämkningen,
- 2) ska vid jämkning av inkomst från företagsverksamhet, om inkomstförändringen är en följd av en pandemi, inkomsterna beaktas enligt det som företagaren själv har uppgett.

~~3 §~~

~~*Behovsprövning av arbetsmarknadsstöd*~~

~~Med avvikelse från 7 kap. 7 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska inte behovsprövning tillämpas på arbetsmarknadsstöd.~~

~~4 §~~

~~*Partiellt arbetsmarknadsstöd*~~

~~Med avvikelse från 7 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska inte det partiella arbetsmarknadsstöd som avses i 9 § tillämpas i fråga om arbetsmarknadsstöd.~~

Betänkande ShUB 7/2020 rd

3 §

Utbetalning av arbetslöshetsförmån utan beslut

Med avvikelse från 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan den som betalar ut arbetslöshetsförmånen, om den bedömer att ansökan inte kan behandlas i enlighet med 11 kap. 1 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, på eget initiativ betala ut arbetslöshetsförmånen i förskott utan beslut. Förskott kan få vara betalt för sammanlagt högst sex månader.

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 oktober 2020.

Lagen ska tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som inleds efter ikraftträdandet av denna lag, dock senast den 31 oktober 2020. Lagens 3 § ska dock tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån även i fråga om ansökningar som kommit in före ikraftträdandet av denna lag.

~~Lagens 3 och 4 § ska tillämpas vid betalning av arbetsmarknadsstöd för sådana ansökningsperioder som börjar senast den 31 augusti 2020, och lagens 2 och 5 § ska tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som börjar senast den 31 oktober 2020.~~

Helsingfors 29.4.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anu Vehviläinen cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Mai Kivelä vänst.

Betänkande ShUB 7/2020 rd

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.